

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра історії української літератури та компаративістики

Дипломна робота
магістра

з теми:

**РОМАН СОФІЇ АНДРУХОВИЧ «ФЕЛІКС АВСТРІЯ» У КОНТЕКСТІ
СУЧАСНОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ**

Виконала:
студентка 2 курсу, групи Ukr1-M20
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
Тиpusяк Юлія Сергіївна

Керівник:
Починок Л.І., кандидат філологічних
наук, доцент кафедри історії української
літератури та компаративістики

Рецензент:
Волковинський О.С., доктор
філологічних наук, професор

Кам'янець-Подільський – 2021 року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЖІНОЧА ЛІТЕРАТУРА»	8
1.1. Огляд науково-теоретичних студій про «жіночу прозу».....	8
1.2. Становлення жіночого письменства в українському та світовому літературному процесі.....	15
Висновок до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. РОМАН СОФІЇ АНДРУХОВИЧ «ФЕЛІКС АВСТРІЯ» ЯК ПОКАЗОВИЙ ЗРАЗОК СУЧАСНОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ	27
2.1. Образотворення та символізм як основні елементи творення фемінної проблематики в романі.....	27
2.2. Образ служниці в осмисленні письменниць сучасної жіночої прози.....	48
2.3. Тема співзалежних стосунків між жінками в романах Софії Андрухович «Фелікс Австрія» та Діани Сеттерфілд «Тринадцята казка».....	57
Висновок до розділу 2.....	67
РОЗДІЛ 3. ВИВЧЕННЯ ЖІНОЧОГО ПИСЬМЕНСТВА З ПОГЛЯДУ МЕТОДОЛОГІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ	68
3.1. Використання інтерактивних методів навчання під час вивчення сучасної жіночої прози у ЗВО.....	68
3.2. Вивчення роману Софії Андрухович «Фелікс Австрія» в контексті курсу «Сучасна зарубіжна та українська література».....	78
Висновок до розділу 3.....	85
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Жіноча література є невід'ємною частиною будь-якого національного літературного процесу, незважаючи на нечисленність її представниць, тому розвиток та функціонування жіночого письменства завжди привертає увагу літературознавців і читачів. Світоглядно-культурні засади у творчості авторок дають змогу науковцям простежити відображення жіночого досвіду: стосунки жінок з чоловіками, самореалізація у патріархальному світі, унікальне сприйняття світу та психологія жіноцтва.

Початок творення жіночої літератури сягає ще античних часів, проте стабільний розвиток та масове розповсюдження вона здобула лише в другій половині XIX століття після з'яви в культурному просторі такого явища, як феміністичний рух, який розширив не тільки права жінки в соціумі та на державному рівні, а й змінив деякі стереотипні уявлення щодо жіночої письменницької діяльності. Феміністичні дослідження літератури XX століття розкривали для літературного процесу несправедливо забуті імена талановитих письменниць, а феміністична критика по-новому інтерпретувала твори уже відомих на той час письменниць.

Проте, попри численні дослідження і наукові пошуки літературознавців, поняття жіночої літератури і пов'язані з ним жіноча проза, жіноче письмо, жіноча мова, жіноче читання досі потребують чітких визначень і окреслень в науковій спільноті. Саме тому на сьогодні феномен жіночої літератури не втрачає своєї актуальності та перебуває в колі найбільш актуальних зацікавлень критиків та літературознавців.

Окрім того, історія становлення жіночого письменства, що нерозривно пов'язана із маргіналізацією та стереотипізацією, становить інтерес для літературознавчої науки як розвиток літератури, що отримала власне специфічне тло для витворення та вибору тематики, проблематики та

образної системи. Вибір художнього інструментарію, який використовують сучасні письменниці безпосередньо пов'язаний з соціально-культурними та історико-літературними явищами тієї епохи, в якій вони живуть або про яку вони пишуть у своїх творах.

Варто зазначити, що сучасна українська жіноча проза також є органічною частиною світового фемінного письменства та широко представлена у вітчизняній літературі іменами С. Андрухович, О. Забужко, Г. Тарасюк, С. Кононенко, Н. Гурницької, І. Карпи, Т. Малярчук тощо. Саме тому важливо окреслити розвиток української жіночої літератури для глибшого аналізу явищ сучасної вітчизняної літератури.

Історія питання. Дослідження жіночої літератури представлені в науковому доробку українських літературознавців періоду 1990-х років ХХ століття та початку ХХІ століття, зокрема в роботах С. Павличко [57], Т. Гундорової [22–26], В. Агеєвої [1–5], Н. Зборовської [35–36], Л. Таран [73–74], Т. Тебешевської-Качак [76–77], С. Філоненко [84–89] та ін.

Грунтовні студії щодо історії становлення жіночого письменства представлені роботами таких зарубіжних дослідників, як Е. Шовалтер [110–111], Дж. Расс [109], А. Рівери [108], С. Гілберт [104], Л. Крейг [102], Д. Спендер [106] та ін.

Прозова творчість Софії Андрухович як представниці наймолодшого покоління українських письменників стає предметом уваги сучасних літературознавців у контексті сучасної української літератури та багатоаспектно досліджується у вітчизняних літературно-критичних студіях.

Роман «Фелікс Австрія» та його критичне осмислення стає темою наукових досліджень таких науковців, як Т. Гребенюк [20], О. Лілік [49], Г. Левченко [47], О. Когут [44], О. Башкирова [9] тощо.

Отож, *актуальність* теми нашого дослідження полягає в тому, що сучасне вітчизняне літературознавство й досі потребує ґрунтовних досліджень щодо визначення місця Софії Андрухович в контексті сучасної жіночої прози в українському та світовому літературному процесі.

Об'єкт дослідження – жіноча література в контексті українського і світового письменства, її тематика як вияв тривання культурного феномену феміністичного руху та місце у розвитку літературного процесу.

Предмет дослідження – художня специфіка роману Софії Андрухович «Фелікс Австрія» як зразка жіночої прози.

Мета дослідження – визначити місце роману української письменниці Софії Андрухович «Фелікс Австрія» у контексті сучасної жіночої прози та окреслити особливості художнього інструментарію твору в компаративному зіставленні зі зразками сучасного світового жіночого літературного процесу.

Визначена мета передбачає виконання таких **завдань**:

– простежити умови виникнення феномену жіночої літературної творчості як особливого виразника унікального жіночого досвіду в історії літературного процесу;

– з'ясувати дефініції понять «жіноча література» «жіноча проза», звернувши увагу на феміністичну критику в літературознавстві;

– простежити розвиток та становлення жіночої літератури та її місце в історії української і світової літератур;

– окреслити місце роману «Фелікс Австрія» в сучасному літературному процесі;

– проаналізувати роман Софії Андрухович з позицій феміністичних студій як зразок сучасної української жіночої прози;

– проаналізувати особливості сюжетотворення та характеротворення в романі Софії Андрухович;

– дослідити характери головних героїнь обраних романів і повістей як виразниць суспільно-історичних явищ та культурних процесів;

– порівняти роман «Фелікс Австрія» зі зразками світової жіночої літератури з метою виявлення особливостей тематики жіночої творчості в українському та британському літературних дискурсах.

Методи дослідження. Для дослідження обраної теми обрано методи, які сприяли реалізації визначених завдань і досягнення поставленої мети.

Такими методами є: *культурно-історичний*, який було використано для окреслення особливостей розвитку суспільства і культури та їхній вплив на формування жіночого письменства; *історико-літературний*, що дозволив окреслити місце та значення творчих надбань жінок-письменниць у зарубіжному й українському літературних процесах, а також висвітлити становлення літературно-критичної думки про жіноче письменство від початку їхньої діяльності до сьогодення; *типологічний*, який дав змогу проаналізувати найважливі аспекти вираження жіночого досвіду в літературі; *компаративний*, який став методологічною основою для порівняння роману «Фелікс Австрія» зі зразками сучасної жіночої прози зі схожою тематикою.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути застосовані для підготовки навчальних курсів з теорії та історії української і зарубіжної літератури, зокрема й сучасної, у закладах вищої освіти, при створенні навчальних посібників для вибіркових дисциплін, а також при написанні курсових і дипломних робіт.

Апробація результатів дослідження. Дипломну роботу обговорено на засіданні кафедри історії української літератури та компаративістики. Результати дослідження апробовано шляхом виголошення доповідей на конференціях:

– Роман Софії Андрухович «Фелікс Австрія» у контексті сучасної жіночої прози / VI Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми сучасної мовної та літературної освіти в середніх навчальних закладах» (м. Вінниця, 18 травня 2021 р.);

– Ознаки готичного жанру в романі Софії Андрухович «Фелікс Австрія» / Звітна наукова конференція студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками НДР у 2020–2021 н.р. (м. Кам'янець-Подільський, 5 жовтня 2021 року).

Публікації. За результатами дослідження подано до друку статтю:

– Ознаки готичного жанру в романі Софії Андрухович «Фелікс Австрія». *Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. Вип. 16.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (114 позицій). Загальний обсяг дослідження – 101 сторінка, з яких 90 сторінок – основний текст роботи.

ВИСНОВКИ

Літературознавці часто визначають жіночу літературу як категорію творів, що написані жінками, і, хоча очевидно, це правдива дефініція, багато сучасних науковців вважаються це визначення редуційним. Варто зазначити, що історія жіночого письменства є доволі актуальною в українському та світовому літературознавстві, оскільки багато в чому це нова площина дослідження літератури. Зробивши детальний огляд літератури з теми, можемо зробити висновок, що проблема визначення таких понять як «жіноча література», «жіноча проза» та «жіноче читання» є актуальною в сфері дослідження теорії літератури та потребує подальшого вивчення та уточнення. На нашу думку, жіноча література – це література, що не тільки написана жінкою-авторкою, а й відображає унікальний жіночий досвід за допомогою характеру, професії та соціального становища головної героїні, яку ще справедливо називають «новою героїнею». «Нова героїня» сучасної жіночої прози кардинально відрізняється від своїх попередниць не тільки статусом у суспільстві, а й цілями, інтенціями та прагненням до самореалізації

Варто уточнити також, що історично склалося так, що традицію жіночого письменства довгий час ігнорували через нижче становище жінки в суспільстві, де домінують чоловіки. Звідси можемо зробити висновок, що обов'язок досліджень жіночої літератури полягає в тому, щоб категоризувати та створити сферу для вивчення творів людей, що були маргіналізовані історією, і досліджувати через їхній доробок життя жінок: якими вони були, коли перебували в такому унікальному соціально-політичному просторі своєї культури. Ми вважаємо за потрібне актуалізувати дослідження в сфері історії українського жіночого письменства, що дозволить розширити список жінок-класиків в українській літературі, а також сприятиме інклюзивності в дослідженнях, де наразі переважають маскуліні тенденції.

Водночас Софія Андрухович як репрезентантка жінки-письменниці в сучасній українській літературі становить інтерес для українського літературознавства як українська письменниця, перекладачка й публіцистка, що є представницею наймолодшого покоління українських авторів, які були виховані без глобального впливу радянської культури, що дозволяє науковцям вивчати їхню творчість в новому історично-культурному контексті.

Роман Софії Андрухович «Фелікс Австрія», що був виданий у 2014 році Видавництвом Старого Лева, став відкриттям та книгою року за версією журналу ЛітАкцент. Історія стосунків Стефи Чорненько та Аделі Ангер не тільки зацікавила читачів, а й стала основою для екранізації, що отримала назву «Віддана». Роман Софії Андрухович майстерно зображує побут міста Станіславова початку ХХ століття, жителів міста та суспільство того часу.

Образ та проблематика соціального статусу служниці є доволі продуктивним в сучасній жіночій прозі та відображений у творах Кетрін Стокетт, Сари Уотерс, Стефані Ленд, Трейсі Шевальє тощо. Зарубіжні письменниці, зображаючи унікальний досвід жінки-служниці в історичному контексті не тільки зосереджуються на професійній діяльності героїнь, а й повно відтворюють їхні стосунки з наймачами, показуючи як позитивний, так і негативний досвід, що трапляється на їхньому життєвому шляху. Головна героїня роману Софії Андрухович, на відміну від решти проаналізованих в нашій роботі героїнь, працює служницею безоплатно, зробивши це своїм святим покликанням, а не засобом для досягнення інших цілей, тому відчуває себе не реалізованою в житті, проте приховує це від самої себе, прикриваючись тим, що служіння – це її обов'язок і своєрідний прояв любові до Аделі та її батька. Софія Андрухович показує Стефу Чорненько як жінку, яка має всі риси сильної та вольової особистості, схильної до самореалізації себе в прогресивному оточенні, проте, скута психологічними бар'єрами, головна героїня надає перевагу ілюзіям, згідно з якими вона створена для безумовного служіння та любові.

Ще однією важливою проблемою твору, про яку у своєму інтерв'ю згадує й сама письменниця, є зображення співзалежних стосунків між головними героїнями твору, що заважають жінкам розвиватися та рухатись вперед, що спричинює цілу низку деструктивних подій. Подібну тезу обстоює у романі «Тринадцята казка» і британська письменниця Діана Сеттерфілд, відображаючи у своєму творі співзалежні відносини між двома сестрами-близнючками, чий розвиток з самого дитинства гальмувався через занадто міцний, практично магічний, зв'язок між ними. Події в обох романах відбуваються у закритому просторі: в першому випадку – це химерний будинок-корабель родини Сколиків, а в другому – віддалений від суспільства маєток Анджелфілд. Варто згадати, що обидва будинки в розв'язці романів знищені внаслідок пожежі і саме вогонь як символ очищення остаточно розриває співзалежний зв'язок між головними героїнями обох творів. Принциповою різницею між романами Діани Сеттерфілд та Софії Андрухович є лише висновки, які роблять авторки щодо висловлених ними проблем, адже роман української письменниці пропонує читачеві відкритий фінал розповіді, натякаючи на щасливе закінчення. Тема співзалежної дружби та сестринства становить інтерес для вивчення літературознавчої науки як приклад новітньої проблематики, яку репрезентує сьогочасна жіноча проза.

При вивченні явищ сучасного жіночого письменства у ЗВО радимо звернути увагу на застосування інтерактивних методів навчання літератури, зокрема діалогічно-дискусійних, ігрових технологій, а також технологій роботи в групі, які сприятимуть розвитку критичного осмислення матеріалу в курсі «Сучасна зарубіжна та українська література», зможуть наочно продемонструвати різносторонність поглядів на неоднозначні поняття та спонукатимуть студентів самостійно робити висновки щодо багатоаспектних явищ в літературознавстві.

Не менш важливим для навчального процесу вважаємо використання методів компаративного аналізу під час вивчення української літератури у

контексті творів інших країн, що дозволить здобувачам освіти вільно орієнтуватися у зразках світової літератури та навчить проводити паралелі між уже відомими явищами та віднаходити принципові відмінності між зразками літератури для того, щоб повноцінно аналізувати всі аспекти конкретного твору.

Результати нашого дослідження можуть стати матеріалом для підготовки до навчальних курсів, лекцій, практичних занять, круглих столів та конференцій з теорії та історії української і зарубіжної літератури, зокрема й сучасної літератури, у закладах вищої освіти, при створенні вибіркового дисциплін та навчальних посібників, що стосуються фемінного письменства, а також при написанні курсових і дипломних робіт за суміжною тематикою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва В. Жінка в пожовтневій прозі: парад стереотипів. *Слово і час*. 2015. № 6. С. 23–29.
2. Агеєва В. Жінка-авторка як інопланетянка. *Жінка як текст. Емма Андіївська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: фрагменти творчості і контексти*. Київ: Факт, 2002. 208 с.
3. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с
4. Агеєва В. Інша оптика. Гендерні виклики сучасності. Київ: Смолоскип, 2019. 256 с.
5. Агеєва В. Фемінізм. Київ, 2002. 322 с.
6. Андрухович С. Назву книжки «Фелікс Австрія» мені «підказав батько». «Читомо». Культурно-видавничий проект. URL: <http://www.chytomo.com/interview/sofiya-andruxovich-nazvu-knizhki-feliks-avstriya-meni-pidkazav-batko> (дата звернення 11.08.2021).
7. Андрухович С. Фелікс Австрія. Львів: Видавництво Старого Лева, 2014. 288 с.
8. Аникудимова Е.М. Шарлотта Бронте alias Каррер Белл (о функции мужского псевдонима в женской прозе). *Вестник Московского университета*. Серия 9. 2018. С. 34–38
9. Башкирова О. М. Фемінне прочитання історії в сучасній українській романістиці: деміфологізація і поетика повсякденного. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VI(48), 2018. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=bBwhCpIAAAAJ&citation_for_view=bBwhCpIAAAAJ:d1gkVwhDpl0C (дата звернення 30.09.2021).
10. Бондар-Терещенко І. *Ostмодерн: геопоетика, психологія, влада*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 144 с.

11. Вища освіта. Болонський процес. *Вища освіта*. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua/bolonskyjprotses> (Дата звернення 15.08.2021).
12. Вознюк В. А. Про Ольгу Кобилянську: нові матеріали, роздуми, знахідки. Київ: Дніпро, 1983. 183 с.
13. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
14. Волошина Н. Методика літератури: проблеми, пошуки, здобутки, перспективи. *Українська література в загальноосвітній школі*. 1999. № 1. С. 2–4.
15. Гамоліна У.В., Соловей О.В. Жіноча проза як феномен української літератури. *Вісник наукового товариства ДНУ ім. Василя Стуса*. 2020. Т. 2 № 12. С. 224–227. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/9271/9215> (Дата звернення 28.08.2021).
16. Герасименко Н. Жіноча література: чи справді рожева? *Слово і час*. 2015. № 3. С. 56–69.
17. Герасименко Н. Популярна література кінця ХХ – початку ХХІ ст.: монографія. Тернопіль : Джура, 2010. 264 с.
18. Голобородько Я. Українська fashion література (Тексти і цінності Ірен Роздобудько). *Вісник НАН України*. 2010. № 1. С. 44–50.
19. Грабович Г. Тексти і маски. Київ: Критика, 2005. 312 с.
20. Гребенюк Т. Таємниця як рушій романної дії: «Фелікс Австрія» Софії Андрухович. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Випуск 2 (36). 2016. С. 97–100.
21. Грушевський М. О. Кобилянська «Царівна». *Твори у 50-ти томах*. Львів: Світ, 2008. Т. 11. С. 277–281. URL: <https://www.m-hrushevsky.name/uk/LitStudies/1898/OKobyljanskaCarivna.html> (дата звернення 23.09.21).

- 22.Гундорова Т. *Femina melancholica*. Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Київ, Критика, 2002. 574 с.
- 23.Гундорова Т. Жінка і Дзеркало. *Ї: Культурологічний журнал*. 2000. № 17. С. 87–94.
- 24.Гундорова Т. Ольга Кобилянська contra Ніцше, або Народження жінки з духу природи. *Гендер і культура. Збірник статей*. Київ, Факт, 2001. С. 34–52.
- 25.Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 264 с.
- 26.Гундорова Т. Український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 264 с.
- 27.Даниленко В. Лісоруб у пустелі. Письменник та літературний процес. Київ: Академвидав, 2008. 352 с.
- 28.Денисова Т. Феномен постмодернізму: контури й орієнтири. *Слово і Час*. 1995. № 2. С. 18–27.
- 29.Дюмор'є Д. Ребекка. Квест. 1992. 400 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=16118 (дата звернення 10.05.2021).
- 30.Етвуд М. Сліпий вбивця. Ексмо. 2003. 496 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=9812 (дата звернення 10.05.2021).
- 31.Єфименко Т.М. Готичний роман і зародження неоготичного напрямку в культурі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2016. Вип. 61. С. 247–248.
- 32.Єфименко Т.М. Жанрова традиція готичного роману в гендерній перспективі. *Науковий вісник Херсонського державного університету: Збірник наукових праць. Серія: Лінгвістика*. 2011. Вип. XIV. Херсон: ХДУ. С. 99–102. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/6059/єфименко.pdf> (дата звернення: 12.09.2021)
- 33.Забужко О. Польові дослідження з українського сексу. Київ: Факт, 2000. 116 с.

- 34.Затонский Д. Постмодернизм: гипотезы возникновения. *Иностранная литература*. 1996. № 2. URL: <http://magazines.russ.ru/inostran/1996/2/zatonsc.html> (дата звернення 08.08.2021).
- 35.Зборовська Н. Перцепція феміністки у західноєвропейському дискурсі та українському письмі. *Слово і Час*. 2005. № 2. С. 53–62.
- 36.Зборовська Н. Феміністичні роздуми: На карнавалі мертвих поцілунків. Львів: Літопис, 1999. 336 с.
- 37.История женщин на Западе. В 5 томах. Т. 1: От древних богинь до христианских святых / под. ред. П. Шмитт Пантель. Санкт-Петербург: Алетейя, 2014. 600 с.
- 38.История женщин на Западе. В 5 томах. Т. 2: Молчание Средних веков / под. ред. Ж. Дюби. Санкт-Петербург: Алетейя, 2016. 512 с.
- 39.Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
- 40.Каплінський В.В. Формування комунікативної складової професійної діяльності педагога в контексті реформування системи вищої освіти в Україні. *International Scientific Herald. Міжнародний науковий вісник: збірник наукових праць*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. Вип. 2(9). С. 182–190.
- 41.Карабльова О. Сексуальність як вияв самотності у прозі Оксани Забужко. *Слово і Час*. 2003. № 7. С. 76–83.
- 42.Карпа І. Перламутрове порно (Супермаркет самотності). Київ: ПП Дуліби, 2005. 216 с.
- 43.Климчук А. Леся Українка: про що не пишуть у підручниках. *Uchoose-info*. 16 лютого 2021 р. URL: <https://uchoose.info/lesya-ukrayinka-pro-shho-ne-pyshut-u-pidruchnyках/> (дата звернення 05.09.2021).
- 44.Когут О. Міфологічний хронотоп роману Софії Андрухович "Фелікс Австрія". *Studia Methodologica* : збірник наукових праць / Volodymyr Hnatyuk National Pedagogic University of Ternopil. Ternopil : TNPU, 2015.

- Issue 40: Пам'яті доктора філологічних наук, професора, академіка Академії вищої школи України Романа Гром'яка (1937–2014). С. 384–387. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6420> (дата звернення 12.10.2021).
45. Куїнн Дж. Бріджертони. Серія романів. Онлайн бібліотека «LoveRead.me». URL: <http://loveread.me/series-books.php?id=2184> (дата звернення 04.03.2021).
46. Куришко А.Г., Сарнавська О.В. Психологічні особливості співзалежних стосунків. *Збірник тез НУВГП*. 2021. С. 117–119. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/21046/1/2021%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B3%D0%BF.pdf#page=117> (дата звернення 21.10.2021).
47. Левченко Г.Д. Мармулядовий апокаліпсис або терапія постмодерном у романі Софії Андрухович «Фелікс Австрія». *Філологічні науки. Літературознавство*. 2016. № 1(326). С. 145–151.
48. Ленд С. Покоївка. Історія матері-одиначки, що вирвалася зі злиднів. Ексмо. 2019. 310 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=87876 (дата звернення 28.06.2021)
49. Лілік О. Філософська концепція любові в романі Софії Андрухович «Фелікс Австрія»: матеріали до вивчення у ВНЗ. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Випуск 10. С. 32–35.
50. Марченко Н.П. Наука, яка дедалі більше визначатиме методикку викладання літератури. *Тема*. 2005. № 1–2. С. 4–13.
51. Межлян Е. «По обе стороны книжки»: как женщины входили в литературу: дискуссия. *Теории и практики*. URL: <https://theoryandpractice.ru/videos/1418-po-obe-storony-knizhki-kak-zhenshchiny-vkhodili-v-literaturu> (Дата звернення 27.08.2021).

52. Мельник О. 5 головних феміністок в українській культурі. *Vogue UA*. 8 березня 2021 р. URL: <https://vogue.ua/ua/article/culture/knigi/5-feministok-v-istorii-ukrainskoj-kultury.html> (дата звернення 11.11.2021).
53. Монахова Н. “Підпорядковане” в українському контексті. *Сучасність*, 2003. № 4. С. 124–142.
54. Наливайко Д.С. Теорія літератури й компаративістика. Київ: Києво-Могилянська академія, 2006. 348 с.
55. Нестеренко М. «Никогда женщина-автор не может ни любить, ни быть женою и матерью». Русские женщины в литературной борьбе. Литературный проект «Горький». URL: <https://gorky.media/context/nikогда-zhenshhina-avtor-ne-mozhet-ni-lyubit-ni-byt-zhenoyu-i-materyu/> (дата звернення 27.08. 2021).
56. Оздемір О. Вітчизняна жіноча література початку ХХІ ст. Автофікшн – теоретичні положення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологія. 2020. Вип. 10. С. 34–37. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/download/2901/2665/5320> (дата звернення 11.07.2021)
57. Павличко С. Фемінізм. Київ: Основи, 2002. С. 181–187.
58. Пиркало С. Не думай про червоне: Роман не для молодшого шкільного віку. Київ: Факт, 2004. 360 с.
59. Потойбічне: Українська готична проза ХХ ст. / упоряд. Ю. Винничук. Львів: ЛА “Піраміда”, 2005. 464 с.
60. Рейдало В. С. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх викладачів української літератури. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал*. 2014. № 5. С. 266–271.
61. Рижкова Г.-П. М. Українська «жіноча» проза 90-х років ХХ–початку ХХІ ст.: жанрові й нарративні моделі та лінгвопоетика: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Г.-П. М. Рижкова ; Кіровоград. держ. ун-т ім. В.Винниченка. Кіровоград, 2008. 20 с.

- 62.Рожанська Н. В. Зародження та розвиток феміністської соціальної теорії: історико-філософський аналіз. *Наукові праці. Філософія*. 2017. Вип. 288. Т. 300. С. 31–34. URL: <http://visnyk-khim.uzhnu.edu.ua/index.php/2414-0279/article/view/131881/128135> (дата звернення 24.11.2021)
- 63.Русова С. Наші визначні жінки. Літературні характеристики-силюети. Вінніпег, 1945. 106 с.
- 64.Сафарян С. Компаративний аналіз творів української та зарубіжної класики як засіб формування національних і загальнолюдських духовних цінностей учнів. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2017. № 2 (57), травень. С. 402–406.
- 65.Сеттерфільд Д. Тринадцята казка. ЛітРес. URL: <https://pda.litres.ru> (дата звернення: 14.09.2021).
- 66.Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
- 67.Сікора Л.Т. Жіноча проза як спроба самовизначення жінки в якості суб'єкта. *Young Scientist*. 2017. April, № 4.3 (44.3). С. 237–240. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.3/56.pdf> (дата звернення 09.09.2021).
- 68.Січкарук О. І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: Навчально-методичний посібник. Київ: Таксон, 2006. 88 с.
- 69.Софія Андрухович: "Мені хотілося погратися зі сприйняттям читача": інтерв'ю. *BBC. News. Україна*. 29 жовтня 2014 р. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/10/141022_book_2014_interview_andruhovych_dt (дата звернення 29.09.2021).
- 70.Стельмах С. Використання інтерактивних методів навчання в процесі проведення лекційних занять. *Науково-методичний центр інноваційних освітніх технологій*. Перс. сайт к. пед. н. Коберник Г.І. 17.11.2011. URL: https://gkobernik.at.ua/load/vikoristannja_interaktivnikh_metodiv_navchannja

у процесі проведення лекційних занять/1-1-0-23 (Дата звернення 15.11.2021)

71. Стоккет К. Прислуга. Фантом Пресс. 2010. 512 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=9962 (дата звернення 12.07.2021).
72. Сторчак К. М. Основи методики літератури. Київ: Рад. школа, 1965. 418 с.
73. Таран Л. Жіноча роль. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2007. 128 с.
74. Таран Л. Жіноча роль. *Сучасність*. 2005. № 8. С. 128–139.
75. Тверезовська Н.Т. Інтерактивні інноваційні технології у системі вищої освіти. *Вісник НТУУ«КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць*. 2009. № 3(27). Ч. 2. С. 236–240.
76. Тебешевська-Качак Т. Автобіографізм як принцип нарації та характеротворення у прозі О.Забужко. *Слово і Час*. 2004. № 2. С. 39–47.
77. Тебешевська-Качак Т. Художні особливості жіночої прози 80–90-х років ХХ ст. Монографія. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2009. 192 с.
78. Тест Бекдель. URL: bechdeltest.com (дата звернення 11.04.2021).
79. Улюра Г. Коронована сила жіночої руки, або про тих, хто “пише іншу прозу”. *Слово і Час*. 2005. № 3. С. 65–71.
80. Улюра Г. Проблема феміністського тексту і письменницького іміджу жінки-авторки в сучасних українській та російських літературах. *Сучасність*. 2005. № 7–8. С. 115–127.
81. Уотерс С. Оксамитові пальці. Ексмо, Домино. 2008. 608 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=3271 (дата звернення 11.09.2021).
82. «Фелікс Австрія» Софії Андрухович: складні форми любові і критична версія «галицького міфу». «Texty». URL: www.texty.org.ua/pg/article/tditorial (дата звернення 23.08.2021).
83. Ферранте Е. Моя геніальна подруга. Синдбад. 2017. 352 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=59455 (дата звернення 16.06.2021).
84. Філоненко С. “Юля косу носить”: гендерні стереотипи в сучасній політичній сатирі. *Слово і час*. 2007. № 11. С. 35–42.

85. Філоненко С. «Інша мова жінки» : художні особливості української жіночої прози 90-х рр. ХХ ст. *Слово і Час*, 2008. № 2. С. 49–56.
86. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90х років ХХ століття: Монографія. Київ, Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. 156 с.
87. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс, гендер, жанр: монографія. Донецьк: ЛАНДОН–ХХІ, 2011. 432 с.
88. Філоненко С. Небезпечна, розумна і надзвичайно живуча: жінка-супергерой у романі Алли Серової «Правила гри». *Актуальні проблеми української літератури і фольклору*, 2010. Вип. 14. С. 199–211
89. Філоненко С.О. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ століття: Монографія. Київ, Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. 156 с.
90. Ханн К. Соловей. Фантом Пресс. 2016. 375 с. URL: <http://loveread.ec/contents.php?id=57476> (дата звернення 30.07.2021).
91. Харріс Дж. П'ять четвертинок апельсина. Ексмо, Домино. 2009. 432 с. URL: http://loveread.ec/read_book.php?id=3315&p=1 (дата звернення 19.06.2021).
92. Харріс Дж. Шоколад. Ексмо, Домино. 2007. 384 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=3309 (дата звернення 04.08.2021).
93. Шевальє Т. Дівчина з перлиною. АСТ, ВЗОИ. 2004. 288 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=3279 (дата звернення 09.04.2021).
94. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посібн. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.
95. Яковенко С. Наймолодша українська жіноча проза. *Студії з україністики: зб. наук. праць; НАНУ, Міжнар. школа україністики, Ін-т філології КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ, 2004. Вип. V: До 190-річчя з дня народження Тараса Шевченка. С. 230–242.

96. Яхина Г. Зулейха розплющує очі. АСТ, Редакція Олени Шубіної. 2015. 512 с. URL: http://loveread.ec/read_book.php?id=45877&p=1 (дата звернення 12.11.2021)
97. Arthur, Heather; Johnson, Gail; Young, Adena (2007). Gender Differences in Color: Content and Emotion of Written Description. *Social Behavior and Personality*. 35 (6): P. 827–835. URL: <https://academic.csuohio.edu/kneuendorf/frames/color/Aarthur2007.pdf> (дата звернення 11.09.2021)
98. Beattie-Moss M. Probing Question: How is 'womens literature' defined? URL: <https://www.psu.edu/news/research/story/probing-question-how-womens-literature-defined/> (Дата звернення 10.10.2021).
99. Black, Helen C. Notable Women Authors of the Day: Biographical Sketches Glasgow: David Bryce & Son, 1893. URL: <https://archive.org/stream/notablewomenauth00blaciala#page/n3/mode/2up> (дата звернення 19.10.21).
100. Blain, Virginia, Isobel Grundy, and Patricia Clements, eds. *The Feminist Companion to Literature in English*. New Haven and London: Yale UP, 1990. 1252 p.
101. Bronte Charlotte. *Jane Eyre*. URL: http://www.planetpdf.com/planetpdf/pdfs/free_ebooks/jane_eyre_nt.pdf (дата звернення: 14.09.2021).
102. Craig, Lisa. *Women's Fiction vs. Romance: A Tale of Two Genres*. URL: <http://www.writing-world.com/romance/craig.shtml> (дата звернення 21.08.2021).
103. Elias J. A. *Sublime Desire: History and Post-1960s Fiction*. Baltimore : JHU Press, 2001. 320 p.
104. Gilbert S., Gubar S. *The Madwoman In The Attic* URL: https://www.academia.edu/download/59483321/Literary_Theory__An_Anthology_Blackwell20190601-94544-fbkrbp.pdf#page=833 (дата звернення 24.09.2021).

105. Lee, Jihyun (2013). "Can Writing Attitude and Learning Behavior Overcome Gender Difference in Writing?". *Written Communication*. 30 (2): P. 164–193.
106. Mothers of the Novel: 100 Good Women Writers Before Jane Austen Spender, Dale. The Scriblerian and the Kit-Cats; Philadelphia, 1988. 490 p.
107. Namrata N. Why Have A Category Called “Women’s Writing” When There Is None For Men’s Writing? URL: <https://feminisminindia.com/2019/09/24/category-called-womens-writing-none-mens-writing/> (дата звернення 19.09.2021).
108. Rivera A. The History and Importance of Women’s Literature. URL: <https://blog.bookstellyouwhy.com/the-history-and-importance-of-womens-literature> (дата звернення 05.10.2021).
109. Russ J. How to suppress women's writing. Austin: University of Texas Press, 1993. 159 p.
110. Showalter E. A Literature of Their Own: British Women Novelists from Brontë to Lessing. Princeton University Press. 1999. 384 p.
111. Showalter E. The Female Malady: Women, Madness, and English Culture. URL: <https://madnessinfilmreadings.files.wordpress.com/2016/06/showalter-female-malady.pdf> (дата звернення 24.09.2021).
112. The Rise of the Woman Novelist: From Aphra Behn to Jane Austen Spencer, Jane. The Scriblerian and the Kit-Cats; Philadelphia, (Spring 1988): 336 p.
113. Wolf V. A Room of One’s Own. Penguin. 1945, 112 p. URL: https://www.goodreads.com/book/show/18521.A_Room_of_One_s_Own (дата звернення 14.09.21).
114. Wollstonecraft M. A Vindication of the Rights of Woman: with Strictures on Political and Moral Subjects. *Project Gutenberg Literary Archive Foundation*. University Ave. Oxford, September, 2002. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/3420> (дата звернення 05.11.2021).